

Притуляк Н.М., к.е.н.,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ПРОЦЕС МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах революційних змін у виробничих та інформаційних технологіях, широкого використання на практиці досягнень науки і техніки, основними ресурсами розвитку країн у все більшій мірі стають люди і знання, якими вони володіють, а також зростаюча професійна компетенція кадрів.

З огляду на те, що знання є специфічним продуктом освіти, то особливої актуальності і стратегічної важливості набуває її модернізація, яка має, враховуючи вітчизняний досвід і прогресивні світові здобутки, забезпечити втілення державної політики щодо розвитку кожної особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. І хоча у вищій освіті вже відбувались чисельні перетворення, вона знов стоїть перед необхідністю нових реформ, що обумовлені потребами українського суспільства, євроінтеграційними тенденціями та її глибинними суперечностями. Спробуємо з метою виявлення відправних проблем цієї галузі, без усунення яких є неможливим напрацювання успішної стратегії її розвитку, звернутися до теорії людського капіталу, яка обґрунтовує виняткову роль знань, компетентності, професіоналізму в активізації інноваційної діяльності та підвищенні конкурентоспроможності держави, і на цій основі, визначає внесок *освіти* в забезпечення стійкого економічного зростання країни.

Слід зазначити, що в умовах ринкового середовища не лише виробнича, а й освітня сфера шукає шляхів підвищення якості надання навчальних послуг, нарощення інституційного потенціалу, створення основ для все більшого національного та міжнародного визнання. Однак цих та інших завдань розвитку і вдосконалення вищої освіти не вирішити без найціннішого її ресурсу, яким є викладач. Лише він, як власник свого людського капіталу, здатний в умовах інтелектуалізації матеріального виробництва здійснювати процес навчання відповідно до вимог суспільства, проводити наукові дослідження, розробляти і запроваджувати прогресивні навчально-методичні технології навчання і, на цій основі, забезпечувати підвищення якості освітніх послуг і престижу університету. Однак для оновлення, нагромадження та виробництва нових знань, підвищення рівня професійної майстерності професорсько-викладацького складу ВНЗ (а ін. словами відтворення і розвитку його людського капіталу) необхідні достатні капіталовкладення. Лише за таких умов, людський капітал (як і будь-який інший вид капіталу) здатний активізувати науково-технічну та інноваційну діяльність, примножувати інтелектуальний потенціал ВНЗ.

Нажаль, незважаючи на високу соціальну значущість викладацької діяльності, завдяки якій формується та примножується *людський капітал всієї нації*, вона за часів незалежності України лише набула принизливого статусу в матеріальному відношенні. Сьогодні українські викладачі за рік отримують у рази менше, ніж їх колеги з європейських університетів за місяць. Такий мізерний рівень інвестування в розвиток людського ресурсу, надзвичайно важливого як для ВНЗ, так і для держави, робить малоефективним процес його використання.

Крім того, мізерна оплата праці професорсько-викладацького складу ВНЗ призводить до зниження престижу професії викладача, особистий приклад якого є могутнім фактором виховного впливу. Через це, молоді, талановиті і творчі особистості не обирають освіту і науку сферою своєї професійної діяльності. Як результат, середній вік викладацького складу ВНЗ України катастрофічно зростає.

Тож за умов, коли держава розглядає витрати на освіту і науку як навантаження на бюджет, яке необхідно зменшити (тоді як весь прогресивний світ вже давно їх визнав продуктивними та надзвичайно вигідними для суспільства), продовжує залишатися такий вимір життєдіяльності, в якому людський капітал (а фактично, – знання, як основний його елемент) все ще не визнається унікальним, стратегічно важливим ресурсом. Це негативним чином позначається на ціннісних орієнтирах молоді, значна частина якої втрачає стимули до якісного навчання, а прагне лише отримати диплом як формальний атрибут свого статусу. А за таких умов, чи можливий успіх у реформуванні освітньої сфери?

Література

1. Каленюк І.С. Розвиток вищої освіти та економіка знань: Монографія // І.С. Каленюк, О.В. Куклін. – К.: Знання, 2012.
2. Луговий В. І. Дослідницько-інноваційний потенціал вищої освіти та його актуалізація в Україні [Електронний ресурс] / В. І. Луговий // Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 7 листопада 2013 р. – Режим доступу : <http://ihed.org.ua>.